

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8 – 10
150 Reykjavík

Alþingi
Erindi nr. P 130/2393
komudagur 10. 5. 2004

Reykjavík 8. maí 2004

Efni: Umsögn um tillögu til þingsályktunar um áætlun í jafnréttismálum til fjögurra ára, 873. mál.

Alþýðusambandi Íslands hefur borist til umsagnar ofangreind tillaga til þingsályktunar um áætlun í jafnréttismálum til fjögurra ára, 873. mál.

Þingsályktunin er til uppfyllingar á 9. gr. laga nr. 96/2000 um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla, en þar segir:

9. gr. Þingsályktun um áætlun í jafnréttismálum.

Félagsmálaráðherra leggur fyrir Alþingi, eigi síðar en ári eftir alþingiskosningar, tillögu til þingsályktunar um áætlun í jafnréttismálum til fjögurra ára í senn að fengnum tillögum einstakra ráðuneyta og Jafnréttisstofu. Í áætluninni skulu koma fram sundurliðuð framkvæmdaáform og áætlaðar fjárveitingar til einstakra verkefna sem tengjast jafnréttismálum. Áætlunina skal endurskoða á tveggja ára fresti. Samhliða framlagningu tillögu til þingsályktunar um áætlun í jafnréttismálum og endurskoðun hennar tveimur árum síðar skal félagsmálaráðherra leggja fram á Alþingi skýrslu um stöðu og þróun jafnréttismála.

Samhliða tillögunni að þingsályktun hefur félagsmálaráðherra lagt fram skýrslu félagsmálaráðherra um stöðu framkvæmdaáætlunar ríkisstjórnarinnar til að ná fram jafnrétti kynjanna 2002–2004.

Nokkrar ábendingar

Í upphafi vill Alþýðusamband Ísland benda á að full ástæða er til að efna til umræðu um gagnsemi jafnréttisáætlana af því tagi sem lagt er upp með einu sinni en áður en lengra er haldið. Hverju hafa slíkar áætlanir skilað fram að þessu, og hvað má læra af reynslunni? Hverjir eru styrkleikar og veikleikar þeirrar aðferðafræði sem byggt er á? Hversu mikil raunveruleg skuldbinding er að baki áætluninni af hálfu Alþingis og stjórnvalda? Þetta eru aðeins dæmi um spurningar sem vakna í tengslum við þessa jafnréttisáætlun og rétt væri að leita svara við. Mikilvægt væri að fá til samræðunnar þá aðila sem málið varðar, s.s. fræðimenn og rannsóknarstofnanir, aðila vinnumarkaðarins, jafnréttisfulltrúa ráðuneyta og sveitarfélaga, stjórnámamenn, samtök sem vinna að jafnrétti kynjanna o.fl. Í þessu sambandi skiptir engu þótt að þessu sinni sé farin nokkuð önnur leið við gerð áætlunarinnar en áður og reynt að gera hana að einhverju leyti markvissari.

Hvað varðar þá áætlun sem nú liggur fyrir skal eftirfarandi tekið fram:

Alþýðusamband Íslands tekur undir mikilvægi þeirra stefnumarkandi áherslusviða sem sett eru fram í tillögunni. Þar skiptir mestu áherslan á samþættingu og á fræðslu um jafnréttismál.

Hins vegar má draga í efa að sú aðferð sem valin er sé sú sem líklegust er til að skila mestum árangri. Ef tekið er dæmi af þeim þætti er varðar jafnrétti á vinnumarkaði sérstaklega má sérstaklega benda á að ekki er gert ráð fyrir neinni beinni aðkomu aðila vinnumarkaðarins eða ábyrgð í þeim verkefnum sem lagt er til að unnið verði að. Þetta verður að teljast miður, enda mikilvægt að draga þessa aðila með beinum hætti að málinu og kalia þá jafnframt til nokkurrar ábyrgðar um það hvernig til tekst í baráttunni fyrir auknu jafnrétti á vinnumarkaði.

Sú sýn sem birtist í áætluninni hvað varðar hlutverk og ábyrgð aðila vinnumarkaðarins er í samræmi við þær breytingar sem gerðar voru á jafnréttislögunum síðast þegar verulega var dregið úr hlutverki og áhrifum Jafnréttisráðs, án þess að nokkuð annað kæmi í staðinn hvað varðar aðkomu aðila vinnumarkaðarins að málaflokkinum. Alþýðusambandið telur að þar hafi verið um afturför að ræða.

Þá má gagnrýna þær ályktanir sem dregnar eru í áætluninni um árangur í jafnréttisátt þegar kemur að launamuninum á vinnumarkaði. Þar er m.a. verið að vinna gagnrýnislaust með hugmyndina um „skýrðan“ og „óskýrðan“ launamun kynjanna. En rökstyðja má að mikill hluti af hinum „skýrða“ launamun sé einnig kynbundinn og tengist með beinum og óbeinum hætti kynskiptingunni á vinnumarkaði, ólíku vinnuframlagi kynjanna á heimilinu og við barnauppleði og hefðbundnum kynjahlutverkum. Ljóst er að taka verður á þessum þáttum með samræmdum hætti ef nást á raunverulegt jafnrétti kynjanna.

Hvað er til ráða?

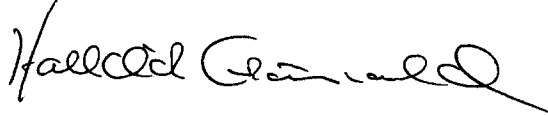
Um leið til Alþýðusamband Íslands leggur áherslu á mikilvægi þess að fram fari umræða um árangur af þeirri aðferðafræði og framsetningu sem jafnréttisáætlunin byggir á og dregnir lærdómar til framtíðar, vill ASÍ benda á að styrkja mætti áætlunina með því að nýta betur þau verkfæri sem þekkt eru úr jafnréttisstarfinu og umbótastarfi almennt. Hér má nefna nokkra þætti:

1. Aukin áhersla á samstarf og sameiginleg ábyrgð stjórnvalda og aðila vinnumarkaðarins varðandi þann þátt jafnréttismála sem snýr að vinnumarkaðinum og samþættingu atvinnuþátttöku og einkalífs.
2. Efla rannsóknir í kynjafræðum og setja fram áætlanir um það með hvaða hætti megi fylgja niðurstöðum þeirra eftir í framkvæmd til aukins jafnréttis.
3. Auka kynningu og efla eftirfylgni með því að fyrirtæki uppfylli lagaskyldur sínar varðandi gerð jafnréttisáætlana og að þeim sé síðan hrint í framkvæmd. Hér skiptir einnig miklu að kynna fyrir fyrirtækjum þá jákvæðu reynslu sem víða hefur fengist af markvissi jafnréttisstarfi í fyrirtækjum, bæði fyrir afkomu þeirra og samfélagslega ímynd.
4. Gera áætlun um sérstakt og samræmt kynningar- og vitundaráttak í samfélaginu um jafnréttismál, þar sem fengnir verði til samstarfs allir þeir aðila sem málið varðar. Reynslan af öðrum sviðum og úr jafnréttisstarfi hefur sýn að slíkt áttak getur skilað miklum árangri bæði til skemmi og

lengri tíma. Alþýðusamband Íslands lýsir sig reiðubúið til að taka virkan þátt í slíku starfi.

Fjölmarga aðra þætti mætti tína til en hér verður látið staðar numið að sinni.

Virðingarfyllst,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Halldór Grönvold', written in a cursive style.

Halldór Grönvold,
aðstoðarframkvæmdastjóri ASÍ